

Tuotteiden merkitseminen ja asiakkaalle annettavat tiedot

Miksi

pakkausmerkinnät?

2.4.2020

Joensuu & Kitee

Jaana Elo

KoKo Palvelut

Elintarviketietoasetus 1169/2011

MMMa 834/2014, MMMa 1042/2016

■ Säädetään

- Pakattujen elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä
- Pakkaamattomana luovutettavista elintarvikkeista loppukuluttajalle annettavista tiedoista

■ Sovelletaan

- Kaikkiin elintarvikkeisiin, jotka tarkoitettu loppukuluttajalle
- Myös suurtalouksien toimittamiin elintarvikkeisiin
- Etämyynti – samat vaatimukset kuin muuten myytävillä

Loppukuluttaja

- Elintarvikkeen viimeinen kuluttaja, joka ei käytä elintarviketta mihinkään elintarvikealan liiketoimeen tai toimintaan

Suurतालous

- Mikä tahansa laitos, ml. ajoneuvot ja kiinteät tai liikkuvat kojut
  - Esim. ravintolat, ruokalat, koulujen ja sairaaloiden keittiöt, ateriapalvelujen tarjoajat
  - Valmistetut elintarvikkeet valmiita loppukuluttajan nautittavaksi

Valmiiksi pakattu elintarvike

- Loppukuluttajalle tai suurtaloudelle tarkoitettu myyntiyksikkö

- Pakattu siten, että sisällystä ei voi muuttaa avaamatta tai vaihtamatta pakkausta

Pakolliset pakkausmerkinnät

Elintarvikkeen nimi

Virallinen nimi – voi, kerma, juusto, hunaja

Tavanomainen nimi, vakiintunut nimi – lasagne, mämmi, pullapitko, ruisleipä

Kuvaava nimi, kuvaa koostumusta, käsittelyä – ruispasta, hillomunkki

Ainesosaluettelo ja tarvittaessa tiettyjen ainesosien määrä

- Ainesosaluettelo painon mukaan alenevassa järjestyksessä
  - (EU) 1169/2011 art.18, Liite VII A

Esim. ruisleivässä rukiin määrä, mustikkajogurtissa mustikoiden määrä – määrä ilmoitetaan koko elintarvikkeesta

Elintarvikkeen ainesosista

- Ainesosaluettelon nimi:
  - Ainesosat / Ainekset / Valmistus- ja lisäaineet
- Luetellaan kaikki käytetyt aineet
  - Raaka-aineet, aromit, lisäaineet, koostetun ainesosan osat
- Käytetään yksilöllistä nimeä, esim. hunaja, kerma, ruisjauho, naudanliha, osittain kovetettu auringonkukkaöljy, sianmaksat, kaurahiutale jne.
- Alle 2 % valmiista tuotteesta, voidaan luetella eri järjestyksessä muiden jälkeen
- Poikkeukset liite VII, B osa – ryhmänimellä
  - (mauste(et) / mausteseos, yrtti (yrtit) / yrttiseos

Pakolliset pakkausmerkinnät

- Sisällön määrä
  - (EU) 1169/2011 art. 23
  - ml, cl, l, g, kg
  - Samassa kentässä elintarvikkeen nimen kanssa (art. 13 kohta 5)

Valmistajan, pakkaajan tai EU:ssa toimivan myyjän nimi, toiminimi tai aputoiminimi sekä osoite

Vapaaehtoisia lisätietoja:

www-sivut

Puhelinnumero

Asiakaspalvelunumero

Facebook – sivut

Twitter

Yms.

Tuotteen alkuperä

Pakollinen seuraavissa tuotteissa: naudanliha ja naudanlihatuotteet, pakastemarjat, tuoreet HEVI-tuotteet, oliiviöljy, hunaja, kala ja kalatuotteet

Pääainekomponentin alkuperämaa / lähtöpaikka, joka ei ole sama kuin elintarvikkeen alkuperämaa

Esim. suomalainen ruisleipä tehty puolalaisesta rukiista

Pääainekomponentin alkuperämaa (EU) 2018/775 – soveltaminen 1.4.2020

Elintarvikkeen ja sen ainesosan alkuperä – 1.6.2017 MMMa 218/2017 (-> 31.5.2019 -> 31.3.2020)

Suomi notifioinut 83/2020 MMMa voimaan 1.4.2020 -> 15.5.2020 asti

KOM hyväksynyt notifiointin -> **30.4.2021 loppuun asti**

Maitotuotteet; lypsymaa - alkuperä

Elintarvikkeen ainesosana käytetty liha; alkuperämaa – teurastusmaa

Ravintoloiden velvollisuus ilmoittaa aterioiden liha alkuperämaa kirjallisesti

Vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöajankohta – Päiväyksistä – art. 24, Liite X

- Viimeinen käyttöajankohta
  - Mikrobiologisesti helposti pilaantuvat tuotteet
    - Tuotteet, joiden säilyvyyttä ei ole varmistettu lämpökäsittelyn tai säilöntäaineiden avulla
    - Esim. tuore liha ja kala, jauheliha, kypsentämättömät konditoriatuotteet
  - Viimeinen käyttöpäivä 3.4.2020
  - Jokaisessa valmiiksi pakatussa annoksessa (huom.! Ryhmäpakkaukset)
- Vähimmäissäilyvyysaika - Parasta ennen-päiväys
  - Tarkka päivä tai parasta ennen 12/2020 loppua
  - Tarvittaessa säilytysohje, jota noudattamalla tuote säilyy parasta ennen- ajankohtaan saakka
- Pakastuspäivämäärä (liha, raakalihavalmisteet, jalostamattomat kalastustuotteet)

Pakolliset pakkausmerkinnät

Elintarvike-erän tunnus (L)

Usein valmistuspäivä

Säilytysohje tarvittaessa

Pestopurkki; "säilytä avaamisen jälkeen viileässä"

Käyttöohje tarvittaessa

"Ravistettava ennen käyttöä"

Varoitusmerkintä tarvittaessa

Esim. korkeakofeiinipitoisuus

Elintarvikkeen alkoholipitoisuus, jos se nestemäisessä elintarvikkeessa on yli 1,2 tilavuusprosenttia ja kiinteässä elintarvikkeessa enemmän kuin 1,8 painoprosenttia

Ravintoarvoilmoitus

Suola- ja voimakassuolaisuusmerkintä tarvittaessa

Kielivaatimukset – 834/2014 4§

- Pakatut elintarvikkeet
  - Kaksikielisessä kunnassa suomen ja ruotsin kielellä
  - Yksikielisessä kunnassa kyseisen kunnan kielellä
  - Lisäksi voidaan antaa myös useammalla kielellä
- Pakkaamattomat elintarvikkeet
  - Ei säädetty
  - Evira suosittelee tietojen antamista samalla tavalla kuten pakattujen osalta

Allergiaa ja intoleranssia aiheuttavat – huomiointi pakkausmerkinnöissä

1169/2011 Liite II

- Gluteenia sisältävät viljat
- Äyriäiset
- Kananmunat ja munatuotteet
- Kalat ja kalatuotteet
- Maapähkinät ja maapähkinätuotteet, pähkinät
- Soijapavut ja soijapaputuotteet
- Maito ja maitotuotteet
- Selleri ja sellerituotteet
- Sinappi ja sinappituotteet
- Seesaminsienet ja seesaminsientuotteet
- Rikkidioksidi ja sulfiitit
- Lupiinit ja lupiinituotteet
- Nilviäiset ja nilviäistuotteet

Pakolliset luomumerkinnät

EU:n luomumerkki

Merkinnöillä tuotteen tuottaja / valmistaja takaa kuluttajalle, että...

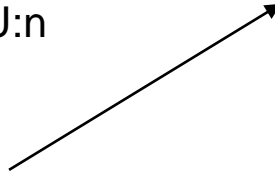
tuote on EU:n
luomusäännösten
mukaisesti tuotettu/
valmistettu luomutuote

tuotteen maatalous-
peräiset raaka-aineet
ovat peräisin EU:n
ja/tai EU:n
ulkopuolisesta
maataloudesta

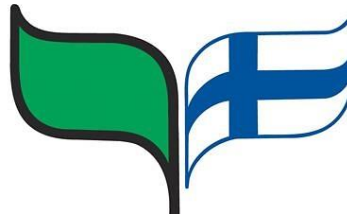
FI-EKO-201
Tuotettu Suomessa

toimijaa on valvottu

Muita merkintöjä...

- Tuote pakattu suojakaasuun
  - "pakattu suojakaasuun" – esim. jauheliha, sämpylät
- Käytetty makeutusaineita
  - "makeutettu ksylitolilla" – esim. täysksylitolipurukumi
- Suomalaisen työn merkki
- Suomalainen puutarhatuote
- Yrittäjyyden ja työn merkki

Nimisuojatut tuotteet – EU:n nimisuojajärjestelmä 1151/2012

- Suojattu alkuperänimitys
  - Lapin puikula
  - Lapin poronliha
  - Lapin poron kuivaliha
  - Lapin poron kylmäsavuliha
  - Parman kinkku
- Suojattu maantieteellinen merkitys
  - Kainuun rönttönen
  - Lyypekin marsipaani
- Erityisluonnetta koskeva nimitys
  - Sahti
  - Kalakukko
  - Karjalanpiirakka
  - Mozzarella juusto

Ravintoarvotietojen esittäminen

- Myytävää elintarviketta / Nautittavaksi valmistettua elintarviketta kohti -> tarkat valmistusohjeet (esim. kuivat keittoaineekset)
- **Paistohävikit huomioitava!**
- 100 g / 100 ml kohti (pakollinen pääosin)
- Keskiarvolukuja, jotka perustuvat
  - Analyyseihin (tavarantoimittajat)
  - Laskelmaan
    - Joka on tehty käytettyjen ainesosien tunnettujen tai todellisten keskiarvolukujen perusteella
  - Yleisesti tunnettuun ja hyväksytyyn tietoon
- Fineli: <https://fineli.fi/fineli/fi/index> (elintarvikkeiden kansallinen koostumustietopankki)
- Aterix

Ravintoarvomerkinnän sisältö

Ilmoitetaan taulukkona

- Pakollinen ravintoarvomerkintä sisällettävä – art. 30.1.

- Energiasisältö kJ / kcal
- Rasvan g
  - Tyydyttyneiden rasvojen g
- Hiilihydraatin g
  - Sokerit g
- Proteiini g
- Suola (art. 30.1) g

Suola ravintoarvomerkinässä

- Suolalla ravintoarvomerkinässä tarkoitetaan suolaekvivalenttipitoisuutta, joka lasketaan käyttämällä kaavaa:

$$\text{Suola} = \text{natrium} \times 2,5$$

$$\text{Suola g/100 g tai g/100 ml} =$$

Elintarvikkeen luontainen natriumin määrä suolaksi muutettuna + elintarvikkeeseen valmistuksessa lisätty suola (NaCl)

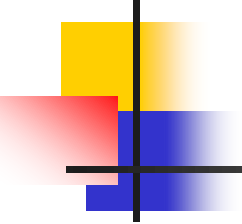
Voimakassuolaisuus

MMMä 1010/2014

- Voimakassuolaisuus määräytyy elintarvikkeen kokonaissuolapitoisuuden suhteen
- Voimakassuolapitoisuus edellytetään osaan sekä **pakattuja** että **pakkaamattomia** elintarvikkeita
- Ilmoitetaan, jos suolapitoisuus ylittää lainsäädännössä asetetut elintarvikeryhmäkohtaiset rajat

Voimakassuolaisuus – raja-arvot

ELINTARVIKE	Vähennetty suolaa tai vähemmän suolaa % suolaa enintään	Voimakassuolainen / sisältää paljon suolaa % suolaa yli
Juustot	1,1	1,4
Makkarat	1,5	2,0
Muut leikkeleenä käytettävät lihavalmisteet	1,7	2,2
Kalavalmisteet	1,5	2,0
Ruokaleivät	0,83	1,1
Näkkileivät ja hapankorput	1,1	1,4
Aamiaisviljavalmisteet	1,1	1,4
Valmis ruoat ja nautintovalmiin aterian komponentit	0,90	1,2
Napostelutuotteet (lisätty suolaa)	1,1	1,4

Kun ravintoarvoja ei tarvitse merkitä....

- (EU) 1169/2011 Liite V
  - Kohta 18; Pakkaukset, joiden suurimman pinnan pinta-ala on $<25 \text{ cm}^2$
  - **Kohta 19; "Elintarvikkeet, käsityönä valmistetut elintarvikkeet mukaan lukien, joita pieniä tuotemääriä tuottava valmistaja toimittaa suoraan loppukuluttajalle tai paikallisille vähittäisliikkeille, jotka toimittavat tuotteet suoraan loppukuluttajalle"**
  - Jalostamattomat tuotteet (jaettu, ositettu, annosteltu, viipaloitu, leikattu luuttomiksi, jauhettu massaksi, nyljetty, murskattu, leikattu, puhdistettu, siistitty, kuorittu, jauhettu jauheeksi, jäähdytetty, jäädytetty, pakastettu tai sulatettu)
- MMMa 834/2014 7§

Väite ja ravintoarvotietojen esittäminen

- Jos ravitsemus- ja terveysväite koskee ainetta, joka sisältyy ravintoarvotietoihin, esim. kuitu ja on väite "Runsaskuituinen" – mitään muuta merkintää ei vaadita

Kuidun lähde:

3 g / 100 g tai 1,5 g / 100 kcal

Runsaskuituinen:

6 g / 100 g tai 3 g / 100 kcal

Erityisille ryhmille tarkoitettut elintarvikkeet "Erityisruokavaliovalmisteet"

- Ei ravitsemusväite
- Eroaa koostumukseltaan tai valmistusmenetelmältään vastaavasta tavanomaisesta elintarvikkeesta
- Lastenruoat
- Gluteenittomat
- Vähälaktoosiset
- Laktoosittomat elintarvikkeet
- Kliiniset ravintovalmisteet
- Eräät laihduttajille ja urheilijoille tarkoitettut elintarvikkeet

Pakkausmerkintöjen oikeellisuus

Pakkausmerkinnät eivät saa johtaa ostajaa harhaan elintarvikkeen ominaisuuksien, koostumuksen, luonteen, määrän, alkuperän, valmistus- tai tuotantomenetelmän tai muun vastaavan seikan suhteen – **ei harhaanjohtavia väittämiä.**

Pakkausmerkinnöissä ei saa ilmoittaa elintarvikkeella olevan sellaisia erityisiä vaikutuksia tai ominaisuuksia, joita sillä ei ole tai joiden suhteen se ei poikkea muista vastaavista elintarvikkeista – **ei katteettomia lupauksia.**

Pakkaamaton elintarvike

- Loppukuluttajalle tarkoitettu
- Kuluttaja itse pakkaa – irtomyynti
- Suljetaan pakkaukseen ostohetkellä – konsulentti
- Pakataan kuluttajan pyynnöstä/tilauksesta – lounasateria
- Ennalta pakattu välitöntä myyntiä varten – koulun myymälä
- Tarjoillaan valmiina nautittavaksi – kahvilan leipä
- Tuote on pakattu valmiiksi luovutuspaikassa välitöntä myyntiä varten

Välitön myynti = elintarvikkeen myyntiä, jossa tuote on pakattu valmiiksi elintarvikkeen luovutuspaikassa myynnin nopeuttamiseksi ja helpottamiseksi (MMM 834/2014, muutos MMM 1042/2016)

MMMa 834/2014

Elintarviketietojen antaminen kuluttajille

■ Vähittäismyyntipaikka

- Elintarvikkeen nimi
- Ainesosat
- Alkuperämaa tai lähtöpaikka (vastaavasti kuten pakatuissa)
- Tarvittaessa käyttö- ja säilytysohjeet
- Allergeenit (1169/2011, Liite II)
- Juustot, makkarat ja lihaleikkeleet
  - Rasva ja suola
- Ruokaleivät
  - Suola (= kokonaisnatrium x 2,5)
- Tarvittaessa erityislainsäädännön edellyttämät

MMM_a 834/2014 7§

- Tarjoilupaikka
  - Allergeenit
  - Elintarvikkeen nimi
  - Alkuperämaa tai lähtöpaikka (vastaavasti kuten pakatuissa)
    - Virossa valmistettu lihamakaronilaatikko, lämmitetty Suomessa / tarjottava leipä tulee Tanskasta
  - Ravintoloiden velvollisuus ilmoittaa aterioiden liha alkuperämaa kirjallisesti (30.4.2021 asti)
  - Vaatimuksia sovelletaan kaikkiin tarjoiltaviin elintarvikkeisiin riippumatta siitä, nauttiiko kuluttaja tuotteen paikan päällä vai ottaako mukaan

Tietojen ilmoittamistapa

- Kirjallisesti pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä
  - Esim. hyllyn reunassa, erillinen teline
- Suullisesti kuluttajan pyynnöstä (poikkeus voimakassuolaisuus!)
  - Selkeästi kerrottu, että tieto saatavana pyydettyä ilman lisäkustannuksia
  - Tiedot kirjallisessa / elektronisessa muodossa henkilökunnan ja valvontaviranomaisen saatavilla – ei muotovaatimuksia

"Hyvä asiakkaamme,
lisätietoja elintarvikkeista
ja niiden mahdollisista
allergeeneista saa
myymälän
henkilökunnalta."

Luomu ruokalistalla...

- Mitä kuluttajaa saa...?
  - Luomukasvissosekeittoa
  - Silakkaa luomuoliiviöljyssä
  - Kuivattua hirvenpaistia ja luomupuolukkasurvosta
  - Lohikeittoa ja luomuruisleipää
  - **Luomulogo vain pakatut tuotteet**

Pakkausmerkintöjen ja tuotetietojen hallinta – tärkeä osa yrityksen omavalvontaa

---

- Tuotteiden pakkausmerkintöjen sekä tuotetietojen ja koostumuksen vastaavuuden varmistaminen
- Sisällön määrän oikeellisuuden varmistaminen
- Allergiaa aiheuttavien ainesosien ilmoittaminen
- Vähimmäissäilyvyyden tai viimeisen käyttöajankohdan varmistaminen
- Ristikontaminaatioiden estäminen (allergeenit)